

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/189/2020
Identifikačné číslo spisu: 2118204429
Dátum vydania rozhodnutia: 25.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:2118204429.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky spore žalobkyne W. T., bývajúcej v Y., E. XXXX/XE, zastúpenej JUDr. Máriou Tryľčovou, advokátkou v Senici, J. Kráľa 738/12, proti žalovaným 1/ E. C., bývajúcej v Y., L. XXX/XX, zastúpenej JUDr. Petrom Petružekom, advokátom v Hlohovci, Podzámska 41/A, 2/ I. B., bývajúcej v Y., L. XXXX/XX, o určenie dedičského práva, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 27 C 42/2018, o dovolaní žalovanej 1/ proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 25. februára 2020 sp. zn. 9 Co 162/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovanej 2/ n e p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 25. marca 2019 č. k. 27 C 42/2018 - 273 zamietol žalobu žalobkyne, ktorou sa domáhala určenia, že dôvody vydedenia žalobkyne jej otcom W. J., zomrelom X. D. XXXX, uvedené v listine o vydedení spísanej 28. februára 2017 formou notárskej zápisnice sp. zn. N 71/2017, NZ 6387/2017, NCRls 6489/2017 nie sú dané a určenia, že žalobkyňa je dedičkou zo zákona po poručiťovi W. J., zomrelom X. D. XXXX; rozhodol tiež o trovách konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia s poukazom na § 137 písm. c/, d/ zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“), § 192, § 193 ods. 1, § 194 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z.z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „C.m.p.“), § 469a, § 480 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka ohľadne prvého žalovaného výroku uviedol, že v dedičskom konaní notárka uznesením žalobkyňu odkázala nie na podanie žaloby o určenie, že dôvody vydedenia nie sú dané, ale na podanie žaloby o určenie, že žalobkyňa je dedičkou po poručiťovi a pretože žalobkyňa podala žalobu o určenie právnej skutočnosti, ktorá nevyplýva z osobitného predpisu, súd žalobu v tejto časti zamietol. Ohľadne druhého žalovaného výroku súd prvej inštancie uviedol, že žaloba dediča podľa § 194 ods. 1 C.m.p. nie je žalobou o určenie dedičského práva (teda či žalobkyňa je dedičkou poručiťľa), ale vždy o určenie spornej skutočnosti, od ktorej sa tvrdené alebo popierané

dedičské právo odvíja. Žalobný návrh je v takomto prípade vymedzený uznesením dedičského súdu, ktoré vymedzí predmet budúceho sporu tak, aby obsahom petitu bola otázka skutková, a nie otázka, ktorá zahŕňa právne posúdenie veci. Žaloba o určenie, že žalobkyňa je dedičkou poručiťľa, je priamo žalobou o určenie dedičského práva a nezodpovedá tak zneniu § 194 ods. 1 C.m.p. Závery o dedičskom práve sú vecou súdu v dedičskom konaní, hoc aj na podklade rozhodnutia súdu v sporovom konaní o určenie spornej skutočnosti na základe žaloby podľa § 194 ods. 1 C.m.p. Preto súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyňu ako zákonnú dedičku poručiťľa, ktorej dedičské právo poprela žalovaná 1/, mala notárka odkázať na podanie žaloby v súlade s § 194 ods. 1 C.m.p. o určenie spornej skutočnosti, od ktorej sa tvrdené alebo popierané dedičské právo odvíja, a to, že dôvody vydedenia nie sú dané. Vec prejednávajúca notárka však na podanie takejto žaloby žalobkyňu neodkázala a i keď žalobkyňa podala žalobu v znení vymedzenom uznesením v dedičskom konaní, súd žalobu v druhom požadovanom výroku zamietol z dôvodu, že jej predmetom je určenie dedičského práva a nie spornej skutočnosti. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 257 C.s.p., keďže žaloba bola zamietnutá z procesných dôvodov, ktoré žalobkyňa nezavinila.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne a žalovanej 1/ uznesením z 25. februára 2020 sp. zn. 9 Co 162/2019 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 389 ods. 1 písm. b/ C.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že prílišný formalizmus pri posudzovaní úkonov účastníkov občianskeho súdneho konania a nadmerný (neadekvátny) tlak na dopĺňanie náležitostí ich procesných úkonov, ktoré nemajú oporu v zákone a ktoré idú nad rámec zákona alebo nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, nie sú v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu (R 46/2000), a preto dospel k záveru, že zamietnutím žaloby žalobkyne len z prísne formálnych procesných dôvodov bez meritórneho preskúmania veci samej, došlo k porušeniu základného práva strany sporu, a to práva na súdnu ochranu garantovaného článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení). Ako odvolací súd ďalej uviedol, povinnosťou súdu prvej inštancie bude opätovne posúdiť žalobou uplatnený nárok a meritórne rozhodnúť, či sú alebo nie sú dané dôvody vydedenia žalobkyne v zmysle listiny o vydedení z 28. februára 2017, s ohľadom na všetky okolnosti prípadu a výsledky vykonaného dokazovania potom vyhodnotiť vychádzajúc zo základného princípu voľného hodnotenia dôkazov s dôrazom na náležité a presvedčivé odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 1/ (ďalej aj „dovolateľka“) namietajúc, že nesprávnym postupom súdu jej bolo znemožnené, aby uskutočňovala svoje patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C.s.p.) a zároveň, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.), ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.) a ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.). Uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zmätočné a v celom rozsahu nepreskúmateľné, prekvapivé a náhodilé, nakoľko ním došlo k zjavnému porušeniu kogentných procesných ustanovení. Podľa dovolateľky zároveň rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci, keďže odvolací súd rozhodol v podstate tak, že hoci žalobkyňa nepodala žalobu v zmysle § 194 C.m.p., potom jej žaloba nemohla byť úspešná, nakoľko na takomto určení nemohla mať právny záujem, nakoľko podľa § 137 písm. d/ C.s.p. domáhať sa určenia právnej skutočnosti je prípustné iba vtedy, ak to vyplýva z osobitného predpisu, v tomto prípade z § 194 C.m.p., pričom žaloba žalobkyne toto neobsahuje, čo však odvolací súd prelomil tým, že také rozhodnutie by bolo v rozpore s normatívom spravodlivosti a s porušením práva na súdnu ochranu. Navrhla, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení považovala dovolaním napadnuté rozhodnutie za vecne správne a spravodlivé a navrhla dovolanie žalovanej 1/ odmietnuť, prípadne zamietnuť.

5. Žalovaná 2/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“, alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Ako už Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval vo viacerých skorších rozhodnutiach (por. napr. sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 92/2012), dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je (nesmie byť vnímaný ako) tretia inštancia, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Tejto mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

8. Dovolanie možno podať iba ak to výslovne pripúšťa zákon (§ 419 C.s.p.). Dovolanie nie je ďalším odvolaním a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Civilný sporový poriadok upravuje dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý možno podať len proti rozhodnutiam odvolacieho súdu výslovne uvedeným v zákone (§ 421 ods. 1 C.s.p.), alebo len v prípade výskytu zákonom osobitne vymenovaných závažných procesných väd (§ 420 C.s.p.).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). V danom prípade žalovaná 1/ v dovolaní namieta, že v konaní došlo k vade uvedenej v § 420 písm. f/ C.s.p. a prípustnosť svojho dovolania zároveň vyvodzuje aj z § 421 ods. 1 písm. a/, b/, c/ C.s.p.

10. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú vymenované v § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. Základným (a spoločným) znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej, alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 C.s.p., dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ C.s.p. irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

11. Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Základným (a spoločným) znakom rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 C.s.p., je to, že ide buď o rozhodnutie,

ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie, alebo o rozhodnutie, ktorým bolo zmenené rozhodnutie súdu prvej inštancie. V prípade, že dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p., dovolací súd skúma primárne, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii dôvodu prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie, alebo rozhodnutím, ktorým bolo zmenené rozhodnutie súdu prvej inštancie, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C.s.p. irelevantné, či k dovolateľom uvádzanému dôvodu prípustnosti dovolania došlo alebo nedošlo.

12. Žalovaná 1/ dovolaním napadla uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

13. Dovolací súd zastáva názor, podľa ktorého (kasačné, procesné) uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej. Rozhodnutím odvolacieho súdu vo veci samej je rozsudok, ktorým odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie buď potvrdzuje, alebo mení. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí. V dôsledku kasácie prvoinštančného rozhodnutia a vrátenia veci na ďalšie konanie nie je vec právoplatne skončená a súd prvej inštancie znovu o nej koná a rozhoduje (por. napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 148/2013, 4 Cdo 99/2017, 3 Cdo 236/2016). Tieto právne názory sú zastávané aj v odbornej právnickej literatúre (por. publikáciu Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1353-1356).

14. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 19/2017, ktorého právna veta znie: „Dovolanie proti uzneseniu, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie, nesmeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, ani rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí, proti ktorým je dovolanie prípustné v zmysle ustanovenia § 420 Civilného sporového poriadku“.

15. Treba zdôrazniť, že samotná povaha zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu o zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie a vrátení veci tomuto súdu na ďalšie konanie otvára strane sporu možnosť v pokračujúcom konaní uplatniť všetky svoje procesné práva, vrátane práv na využitie riadnych, prípadne aj mimoriadnych opravných prostriedkov.

16. V neposlednom rade najvyšší súd konštatuje, že uznesenie, ktorým odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie, nie je rozhodnutím odvolacieho súdu potvrdzujúcim alebo zmeňujúcim rozhodnutie súdu prvej inštancie (viď aj publikáciu Civilný sporový poriadok, Komentár, C. H. Beck, Praha, 2016, str. 1380 a 1381).

17. Vychádzajúc z uvedeného dovolací súd uzatvára, že proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bol zrušený rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátená tomuto súdu na ďalšie konanie, nie je dovolanie podľa § 420 C.s.p. a ani podľa § 421 ods. 1 C.s.p. prípustné; nejde o rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie (o veci vymedzenej žalobou) končí a ani o rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie.

18. Vzhľadom na to, že dovolanie žalovanej 1/ podľa § 420 C.s.p. a ani podľa § 421 ods. 1 C.s.p. prípustné nie je, najvyšší súd ho ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, podľa § 447 písm. c/ C.s.p. odmietol bez toho, aby sa zaoberal dôvodnosťou podaného dovolania.

19. Žalobkyňa bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 C.s.p.) a vznikol jej

nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 C.s.p. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.). Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania žalovanej 2/ najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.